

Relativa bisatser och korrelatmarkering

Läs först i listan över grammatiska termer:

Bisats	en sats som står som en satsdel i huvudsatsen (t.ex. anger tid, villkor, avsikt), t.ex. 'när du kommer', 'om han hinner' (bisatser är inga fullständiga meningar)
Relativ bisats	beskriver eller definierar en nominalfras 'pojarna, vars mor kom från Iran , hade redan lärt sig lite persiska', inleds med som, vars, viken etc. på svenska (se också korrelat)
Deskriptiv relativ bisats	en icke-obligatorisk relativ bisats som bara beskriver huvudordet (korrelatet) mera utförligt, t.ex. min mor, som är från Iran, trivs inte bra i Sverige, jfr. restriktiv relativ bisats
Restriktiv relativ bisats	begränsande relativ bisats som är nödvändig för sammanhanget (kan inte tas bort), gör ett urval ur en mängd 'de studenter som ännu inte har köpt läroboken måste göra det omedelbart' (vissa har köpt läroboken, vissa inte – den relativa bisatsen avgränsar delmängden som inte köpt boken från helmängden 'alla studenter') jfr. deskriptiv relativ bisats
Korrelat	ord eller fras som en relativ bisats syftar tillbaka till, t.ex. ' Min gamla mormor , som fyller hundra i år, är fortfarande ganska pigg.' eller ' De studenter som har klarat provet behöver inte komma till repetitionsgenomgången.'

Med dessa termer som bakgrund skall vi titta på relativa bisatser i persiska

De relativa bisatser som ni har haft i ert material är:

Gardan-e asb muhā-ye boland dārad, **ke ānrā yāl miguyand**
'Hästens nacke har långt hår, som man kallar man (som kallas man)'

Miān-e do dandān-e fil xorṭum-e boland-i hast, **ke bini-ye u ast**
'Mellan elefantens två tänder (betar) finns en lång snabel, som är dess näsa'

Miš gusfand-i ast, **ke šāx nadārad**
'Tackan är ett får, som inte har horn.'

Quč gusfand-i ast, **ke šāxhā-ye pičide dārad**

'Baggen är ett får som har skruvformade horn'

Dar zamin-i ke šoxm karde-and jou o gandom mikārand

'I jorden som de plöjt (den jord som de plöjt) sår de korn och vete'

biā šart bebandim tā kodām yek az mā be **ān deraxt-i ke bālā-ye tappe ast** zudtar miresim

'kom låt oss slå vad om vem av oss som först når fram till det träd som står uppe på kullen'

Relativa bisatser kan vara **deskriptiva** (beskrivande) och icke-obligatoriska. Dessa relativsatser kan strykas utan att meningen blir ofullständig. De första två exemplen ovan är typiska deskriptiva relativsatser. En annan typ av relativa bisatser är de **restriktiva** (begränsande) relativsatserna som är obligatoriska, d.v.s. de kan inte strykas utan att meningen blir ofullständig. Det näst sista och det sista exemplet ovan är typiska fall. I dessa fall specificerar bisatsen vilken jord som bönderna besår (den jord de plöjt inte annan jord) eller vilket träd man skall tävla till (det uppe på kullen inget annat). Restriktiva relativsatser väljer ut en delmängd ur en helmängd, i dessa fall viss jord ur mängden all jord eller ett visst träd ur helmängden träd. Om man tar bort den relativa bisatsen blir meningen oklar. (kom låt oss slå vad om vem av oss som först når fram till det träd....) Denna mening kräver en specificering, vilket träd? Korrelatet (det ord som relativsatserna syftar tillbaka till (här jord och träd) markeras med ett **-i** (egentligen samma obestämda selektiva **-i** som vi redan har pratat om) i persiska (*zamin-i*, *deraxt-i* i exemplen ovan). Detta händer bara i restriktiva relativsatser, inte i deskriptiva relativsatser. Fler exempel:

Mādar-e man, **ke dar Iran zendegi mikonad**, 75 sāl senn dārad.

'min mor, som bor i Iran, är 75 år gammal (på persiska säger man: har åldern 75 år)

Deskriptiv relativbisats, korrelat: mādar-e man, ej markerat med **-i**

(glosor: sāl = år, senn = ålder)

Dānešjuhā, **ke hame dar emtehān qabul šodand**, xošhāl šodand

'studenterna, som alla klarade tentan, blev glada'

Deskriptiv relativbisats, korrelat: dānešjuhā, ej markerat med **-i**

(glosor: dānešju = student, hame = alla, emtehān = tentamen, qabul šodan = bli godkänd, xošhāl = glad)

Dānešjuhā-i **ke dar emtehān qabul šodand** xošhāl šodand

'de studenter som klarade tentan blev glada' (alla klarade inte tentan)

Restriktiv relativbisats, korrelat: dānešjuhā, markerat med **-i**

Här väljer alltså bisatsen ut en delmängd (de som klarade tentan) ur helmängden (alla studenter som tenterade).